

รายละเอียดมาตรฐานคุณวุฒิอุดมศึกษา (มคอ. ๓)

รายละเอียดวิชา

วน. ๐๐๔ กัมมัฏฐานในพระพุทธศาสนา

(Buddhist Meditation)

ชื่อสถาบันอุดมศึกษา	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขต/คณะ/ภาควิชา	วิทยาเขตขอนแก่น/คณะพุทธศาสตร์/ประกาศนียบัตรวิปัสสนาภาวนา
หมวดที่ ๑ ข้อมูลโดยทั่วไป	
๑. รหัสและชื่อรายวิชา	วน. ๐๐๔ กัมมัฏฐานในพระพุทธศาสนา (Buddhist Meditation)
๒. จำนวนหน่วยกิต	หน่วยกิต ๒ (๒-๐-๔)
๓. หลักสูตรและประเภทของรายวิชา	ประกาศนียบัตรสาขาวิชา วิปัสสนาภาวนา
๔. อาจารย์ผู้รับผิดชอบรายวิชาและอาจารย์ผู้สอน	พระครูภาวนาโพธิคุณ ผศ.ดร. น.ธ.เอก., พธ.บ. (ศาสนา), M.A. (Politics), M.A., (Phil), M.Phil. (Phil.), Ph.D. (Phil.)
๕. ภาคการศึกษา / ชั้นปีที่เรียน	ภาคการศึกษาที่ ๑ / ชั้นปีที่ ๑
๖. รายวิชาที่ต้องเรียนมาก่อน (Pre-requisite) (ถ้ามี)	ไม่มี
๗. รายวิชาที่ต้องเรียนพร้อมกัน (Co-requisites) (ถ้ามี)	ไม่มี
๘. สถานที่เรียน	อาคารสมเด็จพระพุทธอาจารย์ (เกี่ยว อุปเสนมพาเถร) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น บ้านโคกสี ต. โคกสี อ. เมือง จ. ขอนแก่น ๔๐๐๐๐
๙. วันที่จัดทำหรือปรับปรุงรายละเอียดของรายวิชาครั้งล่าสุด	๑ มิถุนายน ๒๕๖๔
หมวดที่ ๒ จุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์	
๑. จุดมุ่งหมายของรายวิชา	
๑. ศึกษาคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับกรรมฐาน	
๒. - หลักการใช้ภาษาอังกฤษ	
๓. - การอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษ	
๔. - อ่านทำความเข้าใจในคัมภีร์กรรมฐาน	
๕. - การสื่อสารภาษาอังกฤษเพื่อสอบอารมณ์กรรมฐาน	

จุดประสงค์เชิงคุณธรรม

๑. มีความตระหนักรู้ในคุณค่า คุณธรรม จริยธรรม เสียสละ ซื่อสัตย์ มีเหตุผล
๒. มีวินัย รับผิดชอบต่อตนเองและสังคม มีความรอบคอบ มีภาวะผู้นำ อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ดี มีจรรยาบรรณ มีคุณภาพชีวิตที่ดีไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่นดำรงตนอยู่ด้วยความไม่ประมาทมีสติสัมปชัญญะ
๓. มีความเคารพกฎหมาย กฎระเบียบข้อบังคับของสังคม ยอมรับความแตกต่างทางศีลธรรมและจริยธรรม อันเนื่องมาจากความหลากหลายทางวัฒนธรรมและการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ เห็นคุณค่าและความสำคัญของการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานในพระพุทธศาสนา

๒. วัตถุประสงค์ในการพัฒนา/ปรับปรุงรายวิชา

- ศึกษาคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับกรรมฐาน หลักการใช้ภาษาอังกฤษ การอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษ อ่านทำความเข้าใจในคัมภีร์กรรมฐาน การสื่อสารภาษาอังกฤษเพื่อสอบอารมณ์กรรมฐาน
- เพื่อให้หนีสิตทราบความเป็นมา คุณค่า ความสำคัญของภาษาอังกฤษ เกี่ยวกับการปฏิบัติกัมมัฏฐาน ทั้งสมณะและวิปัสสนากัมมัฏฐานในพระพุทธศาสนาเถรวาท
- เพื่อให้หนีสิตมีความรู้ความเข้าใจ ภาษาอังกฤษ ทั้งสมณะกัมมัฏฐานและวิปัสสนากัมมัฏฐานที่ปฏิบัติกันอยู่ในสังคมชาวพุทธไทยปัจจุบัน
- เพื่อให้ผู้ศึกษาสามารถนำความรู้ภาษาอังกฤษ ทั้งสมณะและวิปัสสนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งสติปัญญา ๔ ไปปรับใช้ในการแก้ปัญหาชีวิตส่วนตัวและส่วนรวมได้อย่างแท้จริง และเป็นรูปธรรม

หมวดที่ ๓ ลักษณะและการดำเนินการ

๑. คำอธิบายรายวิชา

ศึกษาคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับกรรมฐาน หลักการใช้ภาษาอังกฤษ การอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษ อ่านทำความเข้าใจในคัมภีร์กรรมฐาน การสื่อสารภาษาอังกฤษเพื่อสอบอารมณ์กรรมฐาน

๒. จำนวนชั่วโมงที่ใช้ต่อภาคการศึกษา

บรรยาย	สอนเสริม	การฝึกปฏิบัติ/งานภาคสนาม/การฝึกงาน	การศึกษาด้วยตนเอง
บรรยาย ๓๐ ชั่วโมงต่อภาคการศึกษา	สอนเสริมตามความต้องการของหนีสิตเฉพาะราย	มีการฝึกปฏิบัติ	การศึกษาด้วยตนเอง ๒ ชั่วโมงต่อสัปดาห์

๓. จำนวนชั่วโมงต่อสัปดาห์ที่อาจารย์ให้คำปรึกษาและแนะนำทางวิชาการแก่นิสิตเป็นรายบุคคล

- อาจารย์ประจำรายวิชา ประกาศเวลาให้คำปรึกษาผ่านเว็บไซต์ WWW bodhikun@yahoo.co.th
- อาจารย์จัดเวลาให้คำปรึกษาเป็นรายบุคคล หรือ รายกลุ่มตามความต้องการ ๑ ชั่วโมงต่อสัปดาห์

หมวดที่ ๔ การพัฒนาการเรียนรู้ของนิสิต

หลักสูตรประกาศนียบัตรวิปัสสนาภาวนาหลักสูตรปรับปรุง ๒๕๕๘ การพัฒนาคุณลักษณะพิเศษของนิสิต

คุณลักษณะพิเศษ	กลยุทธ์หรือกิจกรรมของนิสิต
(๑) ด้านบุคลิกภาพ	- สืบเนื่องจากการแต่งกาย การสนทนา สัมภาษณ์นิสิต - สืบเนื่องจากกิจกรรมการแนะนำตัว การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การสื่อสารและการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเพื่อนร่วมห้อง
(๒) ด้านภาวะผู้นำ และ ความรับผิดชอบตลอดจนวินัยในตนเอง	- กำหนดเวลาการเข้าเรียน และการส่งงานที่มอบหมาย - ให้ทำรายงานกลุ่มโดยต้องมีการกำหนดหัวหน้ากลุ่ม และให้ทุกคนในกลุ่มต้องมีส่วนร่วม ซึ่งทุกคนต้องบันทึกภาระงานของตนในรายงานกลุ่มด้วย
(๓) จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพ	ให้ข้อคิด ความรู้ - เพื่อนำความรู้ไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิต การทำงาน และการอยู่ร่วมกันในสังคม

การพัฒนาการเรียนรู้คุณลักษณะพิเศษ แต่ละด้านจาก มคอ. ๒ ตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิปัสสนาภาวนาหลักสูตร พ.ศ. ๒๕๕๘

แผนที่แสดงการกระจายความรับผิดชอบมาตรฐานผลการเรียนรู้จากหลักสูตรสู่รายวิชา (Curriculum Mapping

- ความรับผิดชอบหลัก
- ความรับผิดชอบรอง

รหัสวิชา	รายวิชา	๑ คุณ ธรรม . จริยธรรม (๘-๑)				๒ทักษะด้านความรู้. (๔-๑)				๓ ทักษะทาง . ปัญหา (๗-๑)				๔ ทัก ษะ . ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และ ความรับผิดชอบ (๕-๑)				๕ ทัก ษะ การ . เคราะห์เชิงตัวเลข วิ การสื่อสารและการใช้ เทคโนโลยี สารสนเทศ (๔-๑)			
		๑	๒	๓	๔	๑	๒	๓	๔	๑	๒	๓	๔	๑	๒	๓	๔	๑	๒	๓	๔
ป.วน ๐๐๔	กัม มั ฎ ฐ า น ใน พระพุทธศาสนา	●	●	○	○	○	○	●	●	○	●	○	●	●	●	○	○	○	●	●	○

๑. คุณธรรม จริยธรรม (Moral and Ethics)

๑.๑ ผลการเรียนรู้ด้านคุณธรรม-จริยธรรม

นิสิตมีคุณธรรม จริยธรรม มีความตระหนักในคุณค่า และความสำคัญของการปฏิบัติวิปัสสนากัมมัฏฐานที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตทั้งด้าน กาย จิตและปัญญา การแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิต การอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข เช่น

พัฒนานิสิตให้มีความตระหนักรู้ในคุณค่า คุณธรรม จริยธรรม เสียสละและซื่อสัตย์ มีเหตุผล มีวินัย ตรงต่อเวลา รับผิดชอบต่อตนเองและสังคม มีภาวะผู้นำและผู้ตามที่ดี มีความสามารถในการทำงานและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ดี ยอมรับความแตกต่าง แก้ไขปัญหาความขัดแย้ง มีจรรยาบรรณ

พัฒนานิสิตให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่นดำรงตนอยู่ด้วยความไม่ประมาทมีสติสัมปชัญญะ เคารพกฎหมาย กฎระเบียบข้อบังคับของสังคมและองค์กร ยอมรับประเด็นทางศีลธรรมและจริยธรรมอันเนื่องมาจากความหลากหลายทางวัฒนธรรมและการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ เห็นคุณค่าและความสำคัญของการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานในพระพุทธศาสนา

ผู้สอนพยายามสอดแทรกเรื่องที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรม จริยธรรม เพื่อให้นิสิตสามารถพัฒนาคุณธรรมตามคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ ๙ ประการ ตามที่มหาวิทยาลัยกำหนด ดังนี้

มีปฏิภาณอ่อนโยน ใฝ่รู้ใฝ่คิด เป็นผู้นำจิตใจและปัญญา มีความสามารถในการแก้ปัญหา มีศรัทธาอุทิศตนเพื่อพระพุทธศาสนา รู้จักเสียสละเพื่อส่วนรวม รุเท่าทันความเปลี่ยนแปลงของสังคม มีโลกทัศน์กว้างไกล มีศักยภาพที่จะพัฒนาตนเองให้เทียบพร้อมด้วยคุณธรรมและจริยธรรม

๑.๒ กลยุทธ์การการสอนที่ใช้ในการพัฒนา ด้านคุณธรรมจริยธรรม

จัดกิจกรรมในรายวิชาที่เน้นการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ให้นิสิตมีระเบียบวินัยในตนเอง แต่งกายเหมาะสมกับสถานภาพนิสิต มีความรับผิดชอบในการเข้าเรียนและการส่งงานตรงเวลา

ฝึกฝนภาวะผู้นำ ผู้ตามรวมถึงการเคารพสิทธิ และการรับฟังความคิดเห็นผู้อื่นในการปฏิบัติงานเป็นทีม โดยผู้สอนพยายามสอดแทรกเรื่องที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรม จริยธรรม ในการเรียนการสอนทั้งในด้านการดำรงชีวิตในสังคม

๓. กลยุทธ์การประเมินผลการเรียนรู้ ด้านคุณธรรมจริยธรรม

มีการประเมินผลการเรียนรู้ด้านคุณธรรม จริยธรรมทั้งระหว่างกำลังศึกษา และภายหลังสำเร็จการศึกษา ด้วยวิธีการต่างๆ เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม การใช้แบบสอบถาม และแบบประเมินจากหลายด้าน เช่น

- ประเมินจากการมีวินัยในการเรียน การตรงต่อเวลา การทำงานที่ได้รับมอบหมายเสร็จและส่งงานตามขอบเขตเวลาที่กำหนดให้

- ประเมินจากความรับผิดชอบในการปฏิบัติงานเป็นทีม การร่วมกิจกรรม การประยุกต์ใช้องค์ความรู้ทางวิปัสสนากัมมัฏฐาน ในการดำเนินชีวิตประจำวันในการบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมได้อย่างเหมาะสม

- ประเมินจากความซื่อสัตย์ และจรรยาบรรณในการสอบ ทั้งภาควิชาการและภาคปฏิบัติ

- ผู้เรียนประเมินตนเองและประเมินโดยเพื่อนและอาจารย์ โดยใช้แบบประเมินและแบบวัดผล

ในระหว่างทำการศึกษา และภายหลังสำเร็จการศึกษา โดยให้นิสิตประเมินตนเอง ประเมินจากผู้ใช้ นิสิตและ

ประเมินจากผู้ปกครองของนิสิต โดยใช้แบบสอบถาม

๒. ความรู้ (Knowledge)

๒.๑ ผลการเรียนรู้ด้านความรู้

นิสิตมีความรู้และเข้าใจด้านภาษาอังกฤษทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ มีความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง สามารถคิดวิเคราะห์ปัญหาได้อย่างเป็นระบบ มีความสามารถในการนำองค์ความรู้มาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคมได้ เช่น

มีความรู้ความรู้อ และสามารถด้านการบูรณาการองค์ความรู้ภาษาอังกฤษกับการเผยแพร่ การสอบอารมณ์ วิปัสสนากัมมัฏฐาน เพื่อตอบสนองความต้องการของสังคม มีโลกทัศน์กว้างไกลและรู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลง

มีความรู้เกี่ยวกับคุณค่า ความหมาย และหลักการปฏิบัติสมณะและวิปัสสนากัมมัฏฐาน เน้นการศึกษาด้านภาษาอังกฤษตามแนวสติปัญญา ๔ ที่นิยมปฏิบัติกันในเมืองไทยปัจจุบัน การฝึกภาคปฏิบัติ โดยเน้นหลักปฏิบัติ ตามแนวมหาสติปัญญา ๔ แบบพองหนอ-ยุบหนอ

๒.๒ กลยุทธ์การสอนที่ใช้พัฒนาการเรียนรู้ด้านความรู้

เพื่อให้เกิดผลการเรียนรู้ด้านความรู้ ผู้สอนจึงกำหนดกลยุทธ์ในการสอนเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน เช่น

การจัดการเรียนรู้ ให้นิสิตเป็นผู้มีทักษะด้านภาษาอังกฤษ การเขียน การอ่าน การพูด และการฟัง การนำเสนอ การร่วมแสดงความคิดเห็น การตอบคำถาม เพื่อสนับสนุนให้นิสิตคิดเป็นและมีนิสัยใฝ่รู้ ให้นิสิตมีอิสระในการแสวงหาความรู้โดยไม่ยึดติดกับการรับข้อมูลจากผู้สอนเพียงฝ่ายเดียว

การจัดการเรียนรู้ ด้านภาษาอังกฤษ ให้นิสิตสามารถประยุกต์ใช้องค์ความรู้ด้านวิปัสสนากัมมัฏฐานภาคภาษาอังกฤษในพระพุทธศาสนา ตามเนื้อหารายวิชา ให้นิสิตใช้เทคโนโลยีเพื่อรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก

การจัดการเรียนรู้ โดยการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น การนำเสนอ การวิเคราะห์หลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติกัมมัฏฐานภาคภาษาอังกฤษ และมอบหมายให้ค้นคว้าหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติวิปัสสนา ตามแนวสติปัญญา ๔ ภาคภาษาอังกฤษในยุคปัจจุบัน แล้วนำมาสรุปและนำเสนอ การศึกษาโดยใช้ปัญหาและโครงงาน แบบ (Problem base learning) และ เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Student Center)

๒.๓ วิธีการประเมินผล

- มีการทดสอบย่อย ทดสอบกลางภาค และปลายภาค ด้วยข้อสอบที่เน้นการวัดองค์ความรู้เกี่ยวกับภาษาอังกฤษ หลักการปฏิบัติกัมมัฏฐานในพระพุทธศาสนาทั้งภาควิชาการและภาคปฏิบัติ
- ให้นิสิตนำเสนอสรุปผลการศึกษาค้นคว้าข้อมูลงานกัมมัฏฐานที่เป็นภาษาอังกฤษตามที่ได้รับมอบหมาย
- ให้นิสิตได้ฝึกปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานตามแนวสติปัฏฐาน ๔ แบบ พองหนอ-ยุบหนอ สอบอารมณ์ โดยการใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อกลางของการปฏิบัติ

๓. ทักษะทางปัญญา (Cognitive Skills)

๓.๑ ผลการเรียนรู้ด้านทักษะทางปัญญา

นิสิตมีวิจารณ์ญาณในการคิดอย่างเป็นระบบและสร้างสรรค์โดยใช้องค์ความรู้ด้านภาษาอังกฤษ ทั้งสมถะและวิปัสสนา ภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ มาบูรณาการใช้ในการแก้ไขปัญหาการเรียนรู้ การประกอบอาชีพ และการดำรงชีวิตเพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่มีคุณภาพและเป็นประโยชน์ทั้งต่อตนเองสังคม เช่น

สามารถอธิบายถึงความหมาย คุณค่า ความสำคัญของกัมมัฏฐาน ในพระพุทธศาสนาภาคภาษาอังกฤษ สามารถสืบค้นข้อมูลงานวิชาการภาษาอังกฤษจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย และนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาความคิดใหม่ๆ โดยการบูรณาการแนวคิดต่างๆ ที่ศึกษามาได้อย่างถูกต้องและมีเหตุผล

สามารถประยุกต์ใช้องค์ความรู้วิปัสสนากัมมัฏฐาน โดยเฉพาะสติปัฏฐาน ๔ภาคภาษาอังกฤษ ใช้เป็นฐานในการสร้างสรรค์งานวิชาการอื่นๆ ได้อย่างมีคุณภาพและลึกซึ้งมากขึ้น

สามารถในการบริหารกาย จิต สังคม และปัญญาได้ ตามหลักการปฏิบัติวิปัสสนากัมมัฏฐาน ไตรสิกขา ๓ ภาวนา ๔ ภาษาอังกฤษเพื่อประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ด้วยความไม่ประมาท

๓.๒ กลยุทธ์การสอนที่ใช้ในการพัฒนาการเรียนรู้ด้านทักษะทางปัญญา

เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ด้านทักษะทางปัญญา ผู้สอนจึงกำหนดกลยุทธ์ในการสอนเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ดังนี้

- เน้นการฝึกทักษะด้านการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนภาษาอังกฤษในพระพุทธศาสนา เน้นการเรียนรู้ด้วยตัวเองและการปฏิบัติวิปัสสนากัมมัฏฐานตามแนวสติปัฏฐาน ๔

- เน้นการเรียนรู้ที่สามารถประยุกต์กัมมัฏฐานภาคภาษาอังกฤษในพระพุทธศาสนาให้เข้ากับสถานการณ์จริง โดยใช้ปัญหาเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาจิตปัญญา

- เน้นการอภิปรายแสดงความคิดเห็นเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่มเป็นภาษาอังกฤษได้
- วิเคราะห์ หลักการปฏิบัติวิปัสสนากัมมัฏฐานภาคภาษาอังกฤษในพระพุทธศาสนาตามหลักพระไตรปิฎก
- การสะท้อนแนวคิดจากพฤติกรรมที่แสดงออก ด้วยการฝึกปฏิบัติวิปัสสนา

๓.๓ กลยุทธ์การประเมินผลการเรียนรู้

ประเมินผลทักษะทางปัญญาด้วยวิธีการดังนี้

- วัดผลจากการแสดงออกผ่านทักษะ ๔ ด้าน การฟัง การอ่าน การพูด และการเขียนภาษาอังกฤษ กระบวนการคิดและการแก้ปัญหา การปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมาย การนำเสนองาน จากการอธิบาย การถามและการตอบคำถาม การโต้ตอบสื่อสารกับผู้อื่น จากการอภิปรายกลุ่ม

- การวัดผลจากการสอบกลางภาค การทดสอบภาคปฏิบัติ และการสอบอารมณ์กัมมัฏฐาน ที่สามารถนำมา

ประยุกต์ใช้กับการทำงาน การดำรงชีวิตประจำวันได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

๔. ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ (Interpersonal Skill and Responsibilities)

๔.๑ ผลการเรียนรู้ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ

นิสิตมีความสัมพันธ์อย่างสร้างสรรค์สามารถปรับตัวเข้ากับกลุ่มคนต่างๆ ได้ มีความเคารพและยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคลและสังคมมีความรับผิดชอบในบทบาทหน้าที่ เรียนรู้และพัฒนาตนเอง เช่น

มีระเบียบวินัย มีความรับผิดชอบในการดำเนินงานของตนเอง ทั้งต่อหน้าที่องค์กรและสังคม

มีความสามารถในการตัดสินใจในการดำเนินชีวิตส่วนตน ประเมินตนเองรวมทั้งวางแผนปรับปรุงตนเองและองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

มีความสามารถในการพัฒนาความรู้ของตนเองด้านภาษาอังกฤษ มีความสามารถในการแสดงความคิดเห็นทางวิชาการวิปัสสนากัมมัฏฐานภาคภาษาอังกฤษ สามารถใช้ความรู้ที่ได้มาขึ้นนำองค์กร แก้ไขปัญหาที่มีความซับซ้อนสูงมากด้วยตนเอง

มีความสามารถในการทำงานเป็นทีม เคารพสิทธิ รับฟังความคิดเห็นของคนอื่น และมีปฏิสัมพันธ์อย่างสร้างสรรค์ กับผู้ร่วมงานและผู้มีส่วนได้เสีย

มีภาวะผู้นำที่โดดเด่นในองค์กร บริหารการทำงานเป็นทีม และความเป็นผู้ตามได้อย่างเหมาะสมตามโอกาสและสถานการณ์ เพื่อเพิ่มพูนประสิทธิภาพในการทำงานของกลุ่ม และสามารถแก้ไขปัญหาความขัดแย้งได้ตามลำดับความสำคัญอย่างมีสติ

๔.๒ กลยุทธ์การสอนที่ใช้พัฒนาการเรียนรู้ ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ

- การจัดกิจกรรมในรายวิชาที่เน้นการเรียนการสอน ที่มีการปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้เรียนและผู้สอน
- จัดกิจกรรมฝึกฝนภาวะผู้นำและผู้ตาม การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ร่วมงาน และการรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นในขณะปฏิบัติงาน
- จัดกิจกรรมฝึกฝนการทำกิจกรรมเพื่อการเรียนรู้ด้านกัมมัฏฐาน การวางตัวที่เหมาะสมกับกาลเทศะ ฝึกฝนการประสานงานกับผู้อื่นทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา
- จัดให้มีการบรรยายประกอบสื่อการสอน โดยสื่อ ออนไลน์ และเพาเวอร์พอยต์
- จัดให้มีการปฏิบัติวิปัสสนากัมมัฏฐานตามแนวสติปัฏฐาน ๔
- การอภิปราย/ซักถาม ในขณะที่ทำการศึกษา การฝึกปฏิบัติ และหลังการปฏิบัติวิปัสสนากัมมัฏฐาน

๔.๓ กลยุทธ์การประเมินผลการเรียนรู้ ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ

- สังเกตจากพฤติกรรมและการแสดงออกของนิสิตในหลายๆ ด้าน ระหว่างกิจกรรมการเรียนการสอน เช่น พฤติกรรมความสนใจ ตั้งใจเรียนรู้ และพัฒนาตนเองทั้ง ๓ ด้าน คือ กาย จิต และปัญญา
- สังเกตพฤติกรรมแสดงบทบาทภาวะผู้นำและผู้ตามที่ดี ความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น
- สังเกตจากพฤติกรรมความรับผิดชอบในการเรียนและงานที่ได้รับมอบหมายการนำเสนอผลงาน การปฏิบัติ

ธรรม และการร่วมกิจกรรมเพื่อสังคม

- การสอบวัดความรู้ภาคปฏิบัติ การสนทนา การสอบถาม การซักถามปัญหา การมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนการสอน พฤติกรรมด้านการทำงานเป็นทีม
- รายงานการศึกษาภาคปฏิบัติด้วยตนเองเป็นรายบุคคล

๕. ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (Numerical analysis, Communication and information Technology Skill)

๕.๑ ทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่ต้องพัฒนา

- สามารถสื่อสารโดยใช้ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งการพูด การฟัง การเขียน และนำเสนอในชั้นเรียน การนำเสนอและสื่อสารกับคนกลุ่มต่างๆ ทั้งในวงวิชาการและวิชาชีพ รวมถึงชุมชนทั่วไปได้อย่างเหมาะสม
- สามารถพัฒนาทักษะในการสืบค้นข้อมูลจากกรณีศึกษาด้านการปฏิบัติวิปัสสนาทางอินเทอร์เน็ตได้
- สามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการนำเสนอข้อมูลรายงานการศึกษา ค้นคว้าที่สำคัญ ทั้งรูปแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ รวมถึงการตีพิมพ์ผ่านสื่อทางวิชาการและวิชาชีพได้อย่างเหมาะสม เช่น การส่งงานทางอีเมล การสร้างห้องแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ
- สามารถบริหารจัดการข้อมูลในการนำเสนอรายงานโดยใช้รูปแบบ เครื่องมือ และเทคโนโลยีที่เหมาะสม

๕.๒ กลยุทธ์การสอนที่ใช้พัฒนาการเรียนรู้ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

- จัดกิจกรรมรายวิชาให้นิสิตได้ฝึกทักษะทั้งด้านการวิเคราะห์ การวิจารณ์ การสื่อสารและ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ในการค้นคว้าและการนำเสนอ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนทักษะการสื่อสาร และการนำเสนอโดยใช้สื่อสารสนเทศทั้งด้วยตนเองและร่วมกับผู้อื่น การอภิปราย
- จัดการเรียนการสอนโดยเน้นการวิเคราะห์หลักการปฏิบัติวิปัสสนากัมมัฏฐานทั้งภาควิชาการและภาคปฏิบัติ
- จัดให้นิสิตนำเสนองานโดยใช้รูปแบบและเทคโนโลยีที่เหมาะสม

๕.๓ กลยุทธ์การประเมินผลพัฒนาการเรียนรู้ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

- การทดสอบความรู้และเทคนิคการวิเคราะห์ และการวิจารณ์ทฤษฎีและแนวคิดใหม่ๆ ด้านการปฏิบัติกัมมัฏฐานในเมืองไทย
- การฝึกภาคปฏิบัติวิปัสสนาและนำเสนอตามบททดสอบที่กำหนด
- การมีส่วนร่วมในการอภิปราย ซักถาม และลงมือปฏิบัติจริง

หมวดที่ ๕ แผนการสอนและการประเมินผล

๑. แผนการสอน

ลำดับที่	หัวข้อ/รายละเอียด	จำนวน ชั่วโมง	กิจกรรม การเรียนรู้ การสอน สื่อที่ใช้ (ถ้ามี)	ผู้บรรยาย
๑	Introduction Buddhist Characteristics and the Buddha Words	๒	บรรยาย อภิปราย ซักถาม power point เข้าชั้นเรียน	พระครูภาวนาโพธิคุณ
๒	Chapter One Buddhist Characteristics and the Buddha Words 1. Three refuges 2. Five Precepts 3. Four Noble Truths 4. Noble Eightfold Path etc.	๒	บรรยาย อภิปราย ซักถาม power point Online	พระครูภาวนาโพธิคุณ
๓	Chapter One Buddhist Characteristics and the Buddha Words 1. Three refuges 2. Five Precepts 3. Four Noble Truths 4. Noble Eightfold Path etc.	๒	บรรยาย อภิปราย ซักถาม power point Online	พระครูภาวนาโพธิคุณ
๔	Chapter One Buddhist Characteristics and the Buddha Words 1. Three refuges 2. Five Precepts 3. Four Noble Truths 4. Noble Eightfold Path etc.	๒	บรรยาย อภิปราย ซักถาม power point เข้าชั้นเรียน	พระครูภาวนาโพธิคุณ
๕	Chapter One Buddhist Characteristics and the	๒	บรรยาย อภิปราย	

สัปดาห์ ที่	หัวข้อ/รายละเอียด	จำนวน ชั่วโมง	กิจกรรม การเรียนรู้ การสอน สื่อที่ใช้ (ถ้ามี)	ผู้บรรยาย
	Buddha Words 1. Three refuges 2. Five Precepts 3. Four Noble Truths 4. Noble Eightfold Path etc.		ชักถาม power point Online	พระครูภาวนาโพธิคุณ
๖	Chapter Two Mahasatipatthana Sutta 1. Bodily Concentration 2. Feeling Concentration 3. Mental Concentration 4. Mental Formation Concentration	๒	บรรยาย อภิปราย ชักถาม power point Online	พระครูภาวนาโพธิคุณ
๗	Chapter Two Mahasatipatthana Sutta 1. Bodily Concentration 2. Feeling Concentration 3. Mental Concentration 4. Mental Formation Concentration	๒	บรรยาย อภิปราย ชักถาม power point Online	พระครูภาวนาโพธิคุณ
๘	Chapter Two Mahasatipatthana Sutta 1. Bodily Concentration 2. Feeling Concentration 3. Mental Concentration 4. Mental Formation Concentration	๒	บรรยาย อภิปราย ชักถาม power point เข้าชั้นเรียน	พระครูภาวนาโพธิคุณ
๙	Chapter Two Mahasatipatthana Sutta 1. Bodily Concentration 2. Feeling Concentration 3. Mental Concentration 4. Mental Formation Concentration	๒	บรรยาย อภิปราย ชักถาม power point Online	พระครูภาวนาโพธิคุณ
๑๐	(Conti.) Chapter Three Vipassana Meditation Technique			

ลำดับที่	หัวข้อ/รายละเอียด	จำนวนชั่วโมง	กิจกรรมการเรียน การสอน สื่อที่ใช้ (ถ้ามี)	ผู้บรรยาย
	Four Foundation of Mindfulness 1. Standing Meditation Technique 2. Sitting Meditation Technique 3. Walking Meditation Technique 4. Sleeping Meditation Technique 5. Noting Meditation Technique	๒	บรรยาย อภิปราย ซักถาม power point Online	พระครูภาวนาโพธิคุณ
๑๑	(Conti.) Chapter Three Vipassana Meditation Technique Four Foundation of Mindfulness 1. Standing Meditation Technique 2. Sitting Meditation Technique 3. Walking Meditation Technique 4. Sleeping Meditation Technique 5. Noting Meditation Technique	๒	บรรยาย อภิปราย ซักถาม power point Online	พระครูภาวนาโพธิคุณ
๑๒	(Conti.) Chapter Three Vipassana Meditation Technique Four Foundation of Mindfulness 1. Standing Meditation Technique 2. Sitting Meditation Technique 3. Walking Meditation Technique 4. Sleeping Meditation Technique 5. Noting Meditation Technique	๒	บรรยาย อภิปราย ซักถาม power point เข้าชั้นเรียน	พระครูภาวนาโพธิคุณ
๑๓	Chapter Four Seven Stage of Purification (Satta Visuddhi) 1. Purification of conduct 2. Purification of mind 3. Purification of view 4. Purification by overcoming doubt 5. Purification by knowledge and vision of what is path and not-path 6. Purification by knowledge and vision of the course of the practice 7. Purification by knowledge and vision is for the sake of attaining Nibbana without clinging	๒	บรรยาย อภิปราย ซักถาม power point Online	พระครูภาวนาโพธิคุณ
	(Conti.) Chapter Four Seven Stage of Purification			

สัปดาห์ ที่	หัวข้อ/รายละเอียด	จำนวน ชั่วโมง	กิจกรรม การเรียนรู้ การสอน สื่อที่ใช้ (ถ้ามี)	ผู้บรรยาย
๑๔	(Satta Visuddhi) 1. Purification of conduct 2. Purification of mind 3. Purification of view 4. Purification by overcoming doubt 5. Purification by knowledge and vision of what is path and not-path 6. Purification by knowledge and vision of the course of the practice 7. Purification by knowledge and vision is for the sake of attaining Nibbana without clinging	๒	บรรยาย อภิปราย ซักถาม power point Online	พระครูภาวนาโพธิคุณ
๑๕	(Conti.) Chapter Four Seven Stage of Purification (Satta Visuddhi) 1. Purification of conduct 2. Purification of mind 3. Purification of view 4. Purification by overcoming doubt 5. Purification by knowledge and vision of what is path and not-path 6. Purification by knowledge and vision of the course of the practice 7. Purification by knowledge and vision is for the sake of attaining Nibbana without clinging	๒	บรรยาย อภิปราย ซักถาม power point เข้าชั้นเรียน	พระครูภาวนาโพธิคุณ

๒ แผนการประเมินผลการเรียนรู้

ที่	ผลการ เรียนรู้*	วิธีการประเมิน	สัปดาห์ที่ประเมิน	สัดส่วนของการประเมินผล
๑		- เข้าชั้นเรียน การมีส่วนร่วมเสนอ ความเห็นในชั้นเรียน Online - สอบกลางภาค/งานมอบหมาย รายบุคคล	ตลอดภาคการศึกษา ๑๐	๑๐ % ๔๐ %

๒	- ทดสอบปลายภาค	๑๖	๕๐ %
		รวม	๑๐๐ %

หมวดที่ ๖ ทรัพยากรประกอบการเรียนการสอน

๑. เอกสารและตำราหลัก

๑. พระครูภาวนาโพธิคุณ ผศ.ดร., วิปัสสนากัมมัฏฐาน, เอกสารคำสอน, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น (เอกสาร) ๒๕๖๑.
๒. ....,อานาปานสติ สติปัฏฐาน ๔ ในชีวิตประจำวัน, พิมพ์ครั้งที่ ๑ , บริษัทศิริภัณฑ์ (๒๕๕๗) จำกัด, ๒๕๖๑.
๓. สมเด็จพระญาณสังวร, สัมมาทิฐิ ตามพระเถรอธิบายของท่านพระสารีบุตรเถระ, โรงพิมพ์นันทพันธ์, จังหวัดเชียงใหม่ ๒๕๕๕.
๔. พระพุทธชาจารย์. คัมภีร์วิสุทธิมรรค, ๑๐๐ ปี สมเด็จพระพุฒาจารย์ (อจ อาสภมหาเถร) วัดมหาธาตุ, ๒๕๔๖
๕. พระธรรมธีรราชฆาตุมณี (โชดก ญาณสิทธิ). คำบรรยาย วิปัสสนากรรมฐาน, วัดมหาธาตุ, ๒๕๕๕๓.
๖. พระพุทธโฆษาจารย์ (พุทธทาส ภิกขุ). อานาปานสติภาวนา, ชุด ธรรมโฆษณ์
๗. ...., อานาปานสติบรรยาย อภิปราย-สัมมนาสาธิต, ธรรมทานมูลนิธิ
๘. พระพรหมโมลี (สมศักดิ์ อุปสโม) แปล วิปัสสนานัย เล่ม ๑ พระโภณมหาเถร รจนา, ๒๕๐๘
๙. _____, มหาสติปัฏฐานสูตร ทางสู่พระนิพพาน, พระโภณมหาเถร รจนา มหาสิลาตอ, ประยูรสาส์นสารไทยพิมพ์, ๒๕๕๕.
๑๐. พระมงคลเทพมุนี,(สด จนฺทสโร), สมณะ-วิปัสสนาตามแนวมหาสติปัฏฐาน ๔, บริษัทเพชรเกษมพรินต์ติ้งกรุ๊ป, นครปฐม ๒๕๕๔.
๑๑. พระญาณนิภะเถระ. หัวใจกรรมฐาน พลตรีนายแพทย์ชาญ สุวรรณวิรัช แปล, พิมพ์ครั้งที่ ๖ , สำนักพิมพ์ศยาม, ๒๕๔๕.
๑๒. ศูนย์ประสานงานสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัด แห่งประเทศไทย, คู่มือปฏิบัติ สมณะวิปัสสนากัมมัฏฐาน ๕ สาย, บริษัทเพชรเกษม พรินต์ติ้งกรุ๊ป, นครปฐม ๒๕๕๕
๑๓. -----, คู่มือการศึกษาสัมมาปฏิบัติ, บริษัทเพชรเกษมพรินต์ติ้งกรุ๊ป, นครปฐม ๒๕๕๕
๑๔. สยาดอภัททันตะวิโรจนะ, วิธีเจริญมหาสติปัฏฐาน เล่ม ๑, วัดจตุรพักตรพิมาน ตำบลปงภูม อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม, ๒๕๕๓
๑๕. ดังตฤณ, มหาสติปัฏฐานสูตร, สำนักพิมพ์ชาวพาร์ , กรุงเทพฯ ๒๕๕๔.

๒. เอกสารและข้อมูลสำคัญ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พระไตรปิฎก, ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย กรุงเทพฯ พิมพ์, ๒๕๓๕

พระราชวรมุนี (ประยุทธ์ ปยุตโต) พุทธธรรม, พิมพ์ครั้งที่ ๓ มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, กรุงเทพฯ

เอกสารและตำราหลัก

๑. *Bapat P.V., 2500 Years of Buddhism.* Ministry of Information and Broadcasting Government of India, 1997.
๒. *Bhikkhu Bodhi., (Ed). A Comprehensive Manual of Abhidhammattha Sangaha, Pāli Text, Translation & Explanatory Guide.* Buddhist Publication Society Kandy Sri Lanka, 1999.
๓. *Bhikkhu Ñānamoli., (Tr.) Mindfulness of Breathing: (Ānāpānasati).* Buddhist Publication Society, Kandy, Sri Lanka, 1973.
๔. *Buddhadāsa Bhikkhu., Me and Mine.* Donald L Swearer. (Tr.), Sri Satguru Publications, New Delhi, 1991.
๕. *Buddhadāsa Bhikkhu., Handbook for Mankind.* Dhammasabha, Bangkok, Thailand, 1997.
๖. *Chamlong Sarapadnuk Dr., Dhammapada in 4 Language: Pāli, Sanskrit, Thai, and English.* Mahachulalongkornrajavidyalaya, Bangkok, Thailand, 2539 B.E.
๗. *Chinda Chankaew Dr., Nibbāna: The Ultimate Truth of Buddhism.* Mahachulalongkornrajavidyalaya, Bangkok, Thailand, 2525 B.E.
๘. *Dela Vallec Poussin L., The Way to Nirvāna.* Sri Satguru Publications, New Delhi, 1982.
๙. *Dhanit Yupho., Vipassanā Bhāvanā.* Phradhammakhandha Foundation, Wat Mahādhātu, Bangkok, Thailand, 1988.
๑๐. *Helen Jandamit., The Way to Vipassanā.* The Young Buddhist Association of Thailand, Bangkok, Thailand.
๑๑. *Mathieu Boiscert., The Five Aggregates Understanding Theravāda Psychology and Soteriology.* Sri Satguru Publication, Indian Books Centre, India, 1997.
๑๒. *Neab Mahaniranond., Vipassanā Bhāvanā: (Theory, Practice & Result).* Boonkanjanaram Meditation Centre Chonburi, Thailand,
๑๓. *Nyanaponika Thera., The Heart of Buddhist Meditation, (Satipatthāna), A Handbook for Mental Training Based on the Buddha's Way of Mindfulness.* Samuel Weiser, Noble Offset Printers, New York, 1962.
๑๔. *Payutta P.A., A Constitution for Living: Buddhist Principles for a Fruitful and Harmonious Life.* Buddhadhamma Foundation, Bangkok, Thailand, 1996.
๑๕. *Payutta P.A., Buddhadhamma: Natural Laws and Values of Life.* Grant A Olson. (Tr.) State University of New York, 1995.
๑๖. *Payutta P.A., Dictionary of Buddhism.* Mahachulalongkornrajavidyalaya, Bangkok, Thailand, 2528. B.E.

๑๗. *Payutta P.A., Good, Evil and Beyond Karma in the Buddha's Teaching.* Bruce Evans. (Tr.), Buddhadhamma Foundation, Bangkok, Thailand, 1996.
๑๘. *Payutta P.A., Dependent Origination: The Buddhist Law of Conditionality.* Buddhadhamma Foundation, Bangkok, Thailand, 1994.
๑๙. *Peter Harvey., The Selfless Mind: Personality Consciousness and Nirvāna in Early Buddhism.* Curzan Press, 1995.
๒๐. *Stcherbatsky Th., The Concept of Buddhist Niravāna,* MB. 1996.
๒๑. *Steven Collins., Selfless Persons: Imagery and Thought in Theravāda Buddhism.* Cambridge University Press, 1982.
๒๒. *Sujeeb Punyanubarb., Guide to Tipitaka.* Mahamakutrajaavidyalaya, Bangkok, Thailand, 1996. (Thai Script).
๒๓. *Trevorling., A Dictionary of Buddhism.* K.P. Bangeli & Company, Calcutta, 1996.
๒๔. *U Ko Lay., Guide to Tipitaka.* Sri Satguru, Delhi, 1990.
๒๕. *Varasak Varadhammo., Suffering and No Suffering.'* Pimdee Co. Ltd. Bangkok, Thailand, Publishing.
๒๖. *Winston L. King., Theravāda Meditation: The Buddhist Transformation of Yoga.* MB.

หมวดที่ ๗ การประเมินและปรับปรุงการดำเนินการของรายวิชา

๑. กลยุทธ์การประเมินประสิทธิผลของรายวิชาโดยนิสิต

การประเมินประสิทธิผลในรายวิชานี้ ที่จัดทำโดยนิสิต ได้จัดกิจกรรมในการนำแนวคิดและความเห็นจากนิสิตได้ ดังนี้

- การสนทนากลุ่มระหว่างผู้สอนและผู้เรียน
- การสังเกตการณ์จากพฤติกรรมของผู้เรียน
- แบบประเมินผู้สอน และแบบประเมินรายวิชา
- ข้อเสนอแนะผ่าน website / ที่อาจารย์ผู้สอนได้จัดทำเป็นช่องทางการสื่อสารกับนิสิต

bodhikun@yahoo.co.th

๒. กลยุทธ์การประเมินการสอน

ในการเก็บข้อมูลเพื่อประเมินการสอน ได้มีกลยุทธ์ ดังนี้

- การสังเกตการณ์มีส่วนร่วมในขณะทำการสอน
- ผลจากการทดสอบฝึกปฏิบัติ การสอบอารมณ์
- การประเมินผลการสอนของนิสิตโดยผ่าน ระบบเว็บไซต์

๓. การปรับปรุงการสอน

หลังจากผลการประเมินการสอนในข้อ ๒ จึงมีการปรับปรุงการสอน โดยการจัดกิจกรรมในการระดมสมอง และ

หาข้อมูลเพิ่มเติมในการปรับปรุงการสอน ดังนี้

- สัมมนาการจัดการเรียนการสอน
- การวิจัยในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียน

๔. การทวนสอบมาตรฐานผลสัมฤทธิ์ของนิสิตในรายวิชา

ในระหว่างกระบวนการสอนรายวิชา มีการทวนสอบผลสัมฤทธิ์ในรายหัวข้อ ตามที่คาดหวังจากการเรียนรู้ในวิชา ได้จากการสอบถามนิสิต หรือการสุ่มตรวจผลงานของนิสิต รวมถึงพิจารณาจากผลการทดสอบย่อย และหลังการออกผลการเรียนรายวิชา มีการทวนสอบผลสัมฤทธิ์โดยรวมในวิชาได้ดังนี้

- การตรวจสอบการให้คะแนนจากการสุ่มตรวจผลงานของนิสิตโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ที่ไม่ใช่อาจารย์ประจำหลักสูตร

- มีการตั้งคณะกรรมการในสาขาวิชา ตรวจสอบผลการประเมินการเรียนรู้ของนิสิต โดยตรวจสอบข้อสอบ รายงาน วิธีการให้คะแนนสอบ และการให้คะแนนพฤติกรรม

๕. การดำเนินการทบทวนและการวางแผนปรับปรุงประสิทธิผลของรายวิชา

จากผลการประเมิน และทวนสอบผลสัมฤทธิ์ประสิทธิผลรายวิชา ได้มีการวางแผนการปรับปรุงการสอน และรายละเอียดวิชา เพื่อให้เกิดคุณภาพมากขึ้น ดังนี้

- ปรับปรุงรายวิชาทุก ๓ ปี หรือตามข้อเสนอแนะและผลการทวนสอบมาตรฐานผลสัมฤทธิ์ตามข้อ ๔
- ปรับเปลี่ยน หรือ สลับอาจารย์ผู้สอน การศึกษาดูงานนอกสถานที่ เพื่อให้มีนิสิตมีมุมมองในเรื่องการประยุกต์ความรู้นี้กับปัญหาที่มาจากการศึกษาดูงานของนิสิต

(ลงชื่อ)

(.....)

ประธานหลักสูตร

...../...../.....

(ลงชื่อ)

(พระครูภาวนาโพธิคุณ ผศ.ดร.)

อาจารย์ผู้บรรยาย

...๑.../ พฤศจิกายน /...๒๕๖๔...